

Euroopa Liidu tulevik aastal 2013

Euroopa Liidu tulevikust räägitakse kõikjal ja palju, on tekkinud palju küsimusi ning levib igasugust valeinfot, mis ajab inimesed segadusse. Järgnevalt on ülevaade mõningatest olulisematest küsimustest-teemadest, mis võivad tekkida seoses Euroopa Liidu tulevikuga ning lühikesed selgitused, mis peaksid andma suuna, milles võiks ise edasi uurida ja mõelda. Tulevikku ei oska keegi ennustada, kuid on mõningad seaduspärasused, millest saab juhinduda, et edasi minna.

1. Euroopa Liit on kriisis, kas ta saab nüüd otsa?

Euroopa integratsiooniprojekt, mis praegu kannab nime Euroopa Liit, on kriisides olnud varemgi, see ei ole midagi uut. Levinum näide on 1960ndate lõpp, kus Prantsusmaa ei soovinud Suurbritannia liitumist ning teised ei teadnud enam, kuidas edasi minna. Euroopa tuli aga sellest välja ning 1980ndate alguseks oli Ühendustega liitunud uued riigid ja integratsioon käis jõudsalt.

Praegune kriis võib olla teistest keerulisem (sellest allpool), kuid isegi väga halvas olukorras on ELi lagundamine väga raske ja lühiajaliselt isegi võimatu. Haldusteaduses tuntakse sellist terminit nagu rajasõltuvus ehk valitud teelt on raske pöörduda. Euroopa Liit on tohutu masinavärk, mis on käinud siia punkti jõudmiseks läbi väga pika tee. 1950ndatest alates on integreeritud riikide majandusi, ühtlustatud seadusandlust, loodud keerukad kaubandussidemed ning inimesed on liidu sees vabalt kolinud teistesse riikidesse ja selle kõige haldamiseks on loodud väga suur masinavärk, kuhu kuulub palju töötajaid. Kogu selle süsteemi lagundamine on pikk ja keerukas protsess, mis võtab vähemalt pool sellest ajast, mis läks selle loomisele. Lisaks ei soovi inimesed oma tööd kaotada, riigid uusi seadusi (mis asendaksid EL seadusandlust) ja koostööleppeid välja töötada ning see tähendab, et ka soov üldsde alustada Euroopa Liidu sisulise lagundamisega on suhteliselt olematu.

Üks võimalus Euroopa Liidu puhul on aga alati see, et Euroopa Liit kaob ära ning asemele tuleb midagi muud. Mõningad eksperdid spekullevad, et see võib olla isegi Euroopa föderatsioon, teised pakuvad, et Euroopa Liit liigub tagasi organisatsiooniks (vähem keskvoimu, tugevamad liikmesriigid), kuid äärmiselt tõenäoline on, et vaatamata integratsiooni astmele ning sisulistele erinevustele jääb Euroopa koostööpõhiseks ning

praeguste ühisstruktuuride peale ehitatakse teised. Euroopa koostööprojekt ei lõppe, sest liiga palju on ühisosa juba toodetud ning oleks väga keeruline, praktiliselt võimatu, seda tagasi pöörata ning ära muuta.

2. Aga eurokriis ja läbi kukkunud raha? Kas need saavad otsa?

Eurotsoon oli huvitav ning maailmas ainulaadne idee (tol hetkel, praeguseks on neid plaane tekkinud mitmeid, Aafrikas ja Lõuna-Ameerikas näiteks). Turvavõrk, mis loodi Euroopa majanduse ja euro kaitseks, aga kahjuks ei toimunud ning nüüd olemegi jõudnud punkti, kus on kerkinud küsimus, kas eurotsooni loomine oli hea mõte ning kas me saaksime selle nüüd ära lõpetada?

Eurotsooni kiire lõpu küsimuse vastuse leiab eelneva punkti alt ehk taas on millegi lõpetamine märkimisväärselt keerulisem, kui sellega jätkamine, isegi käesolevates tingimustes. Minevikku aga muuta ei saa ning tegelikult on eurotsoonist kõigile osalistele olnud vähemalt mõistlikul määral kasu – investeringute suurenemine ning mitme Euroopa riigi majanduse paranemine on toimunud vaatamata ajakirjanduses toimuvale. Mis siis ikkagi edasi saab? Kõige lihtsam vastus on, et tõenäoliselt päästetakse lihtsamini aidatavad riigid kitsikusest välja ning karmistatakse eurotsooni reegleid. Muuhulgas tähendab see seda, et Euroopa Keskpank hakkab vaatama üle riikide eelarveid ja kindlustama läbi selle, et sarnaseid keerulisi olukordi enam ei tule. Mõningad riigid võivad küll läbi sõela kukkuda, kuid eelkõige on vajalik Euroopa konkurentsivõime hoidmine, seega juhitudakse sellest arusaamast. Pikemas perspektiivis võib muidugi olukord muutuda ning Euroopa Liit oma rahanduspoliitikat muuta.

Euroopa Liidu majandusest ning muuhulgas selle tulevikust on kirjas meie valikaine kodulehel majanduse alajaotuse all: <http://riigiteadused.tlu.ee/elvalikaine/index.php?wp=68>

3. Mida soovib EL tulevikus saavutada?

Euroopa üks olulisemaid probleeme hetkel on konkurentsivõime langus ehk tugevad majandused tõusevad eelkõige Aasiast (Hiina, India), aga ka mujalt (Brasiilia). See tähendab, et on vaja lahendada Euroopa mitmed siseprobleemid: vananev rahvastik, kallid tootmine, vähenev teadusvõimekus (enamus tehnoloogiapatente ei ole enam Euroopas) ning üldine majanduslik nõrkus. Praegu on pakutud lahenduseks tugevamat koostööd, vaesemate riikide

järgi aitamist ning seeläbi kogu Euroopa konkurentsi tõstmist ning majanduse tugevdamist läbi riikliku stimuleerimise. Seda viimast paljud riigid ei järgi, näiteks Eesti tegeles riikliku rahastuse vähendamisega (kärped jne), sarnast teed on läinud Suurbritannia ja mõned teised. Samas, mitmed Euroopa riigid (Saksamaa näiteks) on hoidnud või suurendanud riiklikku raha hulka majanduses. Erinevad teed on viinud vastvalt riikidele erinevate tulemusteni, mõnes riigis on kärbetest kasu olnud, mõnes muus riigiraha suurendamisest. Kui Euroopa Liit soovib oma kaugemaid eesmärke paremini saavutada, tuleb leida lahendus, mis aitab kui mitte kõiki, siis vähemalt enamikku Euroopa riike.

Mida võiks Euroopa Liit veel tulevikust tahta? Kui vaadata kõrvale praktilistest majandusväärtustest, siis Euroopa Liidul on ka teine, väärtuspõhine eesmärk. See tähendab, et soovitakse suurendada solidaarsust läbi vaesemate riikide aitamise, parandada kodanike heaolu läbi erinevate teemade (näiteks tarbijate kaitsmine), soosida keskkonnakaitset ning suurendada võrdsust kodanike vahel (vähemusküsimus, sooliste erinevuste küsimus jne). Kui vaadata ametlikke dokumente, siis kõik need teemad on Euroopa Liidus väga olulisel kohal. Olulisust väljendab ka sinna kulutatav raha, sest Euroopa Liit toetab aktiivselt regionaalset ühtsust, vähemusküsimuste lahendamist, keskkonnakaitset ning erinevaid programme aitamaks kodanike elu parandada. Lisaks raha jagamisele parandatakse ka seadusandlust näiteks keskkonnakaitse osas, aga tarbijale kõige tuntavamalt kaubanduse osas. See on osa tuleviku Euroopa Liidust, kus sellised probleemid peaksid olema kas lahendatud või vähemalt palju paremas seisus, kui praegu. Samas, kõige selle juures tuleks arvesse võtta seda, et majanduslikud huvid ning konkurentzivõime on Euroopa jaoks tähtsamad, seega nende teemadega tegeletakse eelisjärjekorras.

Rohkem infot Euroopa Liidu tulevikuplaanidest leiab nende kodulehelt http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_12/index_et.htm, aga majandusele pühendatud strateogia 2020 leheküljelt http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_et.htm

4. Kui palju riike võiks tulevikus ELis olla? Milline EL välja näeb?

Euroopa piirid on selgelt paika panemata ning see on avanud võimaluse mitmetel riikidel soovida Euroopasse kuuluda, kuigi meie ehk neid eurooplasteks ei pea. Samas, nii suhtuti ka Ida-Euroopasse veel 20 aastat tagasi (mõned tegelikult siiani). Ühel hetkel tuleb aga piir ette

ning kogu maailma riike kindlasti liitu ei võeta. Tõenäoliselt lisatakse kõigepealt kogu ülejäänud Balkan, kõik endised Jugoslaavia riigid, kes on vähegi võimelised Euroopa Liidu töös osalema ning on sellest huvitatud. Samuti Island ning tõenäoliselt ka Türgi. Eelkõige Türgi puhul saab see olema nii-öelda poliitiline otsus ehk kui Euroopa Liit tunneb, et tal on Türgit vaja, siis Türgi ka liitub, vastasel juhul mitte. Just Türgi (aga pikemas perspektiivis ka Ukraina) tõttu on Euroopa Liit pannud paika mitmed reeglid, mis välistavad Türgi automaatse liitumise pärast läbirääkimiste lõppemist. Samas, Türgi ei ole ainus mitte kristlik riik, kes on Euroopa Liidu ukse taga. Türklased jagavad usku bosnia laste ning albaanlastega, kes mõlemad ühel hetkel Euroopa Liitu siiski jõuavad (Albaania puhul võib väga kaua aega minna). Sellega väga tõenäoliste liitujate nimekiri ka lõpeb, kuid mõtteid on ka teisi.

Viimaste aastate jooksul on Venemaa hakanud Euroopa Liidu suhtes üles näitama varasemast erinevat huvi, mis pikemas perspektiivis võib viia lähedase koostööni, mida ei saa päris liitumiseks pidada, kuid mis võib tähendada oma resursside ühendamist või muud sarnast kokkulepet. Selle eesmärk on taas konkurentsivõime tõstmine ja majanduse tugevdamine. Samuti on arutluse all olnud Ukraina liitumine, kuigi pärast 2009. aasta presidendivalimisi on riigi enda huvi märkimisväärselt raugenud. Samas, pikemas perspektiivis on see taas võimalus. Liitumishuvilisi on ka teisi, näiteks Kaukaasia riigid (eelkõige Georgia), kuid see on pigem unistus.

Milline näeb Euroopa Liit välja tulevikus? Kindlasti osaliselt teistsugune, kui praegu. Liit on alati arenenud ning teeb seda ka edaspidi. Samuti on alati toimunud muudatused, mis vastavad ühiskonna üldistele muudatustele ning eesmärk on ellu jääda. Samas, Euroopa Liit jääb tulevikus kindlasti vähemalt mingil määral sarnaseks, sest aluseks on samad lepingud ning vähemalt sarnased eesmärgid. Tuleviku Euroopa Liit on kas üks oluline riik maailma majanduses, kaasa rääkija ning otsustaja või endine võim, kes on kaotanud oma tähtsuse, kuid eksisteerib siiski. Euroopa Liit võib kaduda ning asenduda mingi teise organisatsiooniga (nagu eelnevalt kirjutatud), aga Euroopa kui selline ning mingi ühinemisprojekt, mis kõiki Euroopa riike liidab, jäävad mõlemad kindlasti alles veel vähemalt 30-50 aastat.

5. Milline on Eesti koht Euroopa Liidu osana?

Eesti roll Euroopas jääb kindlasti pigem vaikseks võrreldes suurte Lääne-Euroopa riikidega, kuid Eestil on kindlasti võimalik endast rohkem märk maha jätta ning koht leida. Eesti ise

leiab, et teadmised Venemaast on midagi, mis võiks Lääne-Euroopale huvi pakkuda, kuid hetkel pole me seda suutnud tegelikkuseks teha. Samas, Eestil on potentsiaalsi läbi viia ka endale sobivaid muudatusi, kui suudetakse õigel ajal survet avaldada. See on aga Eesti enda otsustada, mida ja kuidas teha.